

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการโครงการที่ประยุกต์
ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย
ในติมอร์-เลสเต

จัดทำโดย นายสกลวัฒน์ ทองเจริญ
รหัส 15017

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 15 ปี 2567
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการโครงการที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในติมอร์-เลสเต

จัดทำโดย นายสกลวัฒน์ ทองเจริญ
รหัส 15017

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 15 ปี 2567
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต สุพัตรา ศรีไมตรีพิทักษ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาภาคการเกษตรในติมอร์-เลสเต โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโครงการแรกที่ดำเนินการในพื้นที่เฮรา (โครงการเฮรา) ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2558 กับโครงการล่าสุดที่ดำเนินการในจังหวัดลิกซา (โครงการต่อยอดลิกซา) ในปี พ.ศ. 2557

จากการศึกษาพบว่า โครงการต่อยอดลิกขามีปัจจัยที่จะประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมและมีศักยภาพที่จะขยายขอบเขตออกไปยังชุมชนข้างเคียงได้มากกว่าโครงการเฮรา เพราะมีการวางแผนงานโครงการจากล่างขึ้นบน (bottom-up) และร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานท้องถิ่นในการเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการอย่างแข็งขัน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยั่งยืนของโครงการ

อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายในการสร้างกลไกเพื่อให้ชุมชนสามารถขับเคลื่อนโครงการได้ด้วยตนเองในระยะยาว อาทิ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนการปลูกฝังความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยเพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของตนเองยังเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

รายงานฉบับนี้ได้เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการต่อยอดลิกซาและโครงการในอนาคตที่จะดำเนินการโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในติมอร์-เลสเต และประเทศอื่น ๆ ได้แก่ การยกระดับความสำคัญของโครงการเพื่อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณและการวางแผนติดตามผลการดำเนินงาน การตั้งเป้าหมายให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการ การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของเจ้าหน้าที่การทูตที่ประสงค์จะสมัครไปประจำการในประเทศเป้าหมาย การกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาเสริมหรือฝึกอบรมเรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรต่างประเทศในรูปแบบไตรภาคีเพื่อดำเนินโครงการด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย

สำหรับข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนเกษตรกรกลุ่มศิษย์เก่าไทย-ติมอร์ฯ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกขับเคลื่อนและติดตามวัดผลความสำเร็จของโครงการ การส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนในท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขยายขอบเขตของโครงการ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ชุมชน

ในพื้นที่โครงการสามารถสานต่อกิจกรรมต่อไปได้ด้วยตนเอง และหน่วยงานของฝ่ายไทยทำหน้าที่เป็นผู้ monitor โครงการ ให้คำแนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ให้มีการพัฒนาเป็นลำดับ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาส่วนบุคคลเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโครงการที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในติมอร์-เลสเต มีที่มาจากแรงบันดาลใจของผู้ศึกษาที่ได้เคยเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของกระทรวงการต่างประเทศระหว่างประจำการครั้งแรกที่กรุงดิลี เมื่อปี พ.ศ. 2555-2556 ในการประจำการครั้งที่สองระหว่างปี พ.ศ. 2564-2567 นั้น ผู้ศึกษาได้มีโอกาสผลักดันการดำเนินโครงการที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย ที่หมู่บ้าน Vatubau จังหวัดลิกิซา จึงประสงค์จะนำหลักวิชาการมาศึกษาและวิเคราะห์โครงการนี้ โดยปรารถนาเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงทางการบริหารจัดการโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาของหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 15 ปี พ.ศ. 2567 ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ เอกอัครราชทูต สุพัตรา ศรีไมตรีพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก เอกอัครราชทูต กิตติพงษ์ ณ ระนอง ศาสตราจารย์ ดร. พลภัทร บุราคม กรรมการที่ปรึกษา ที่ทุกท่านได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงและเรียบเรียงรายงานจนกระทั่งผลการศึกษามีความสมบูรณ์ สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบสำหรับการพิจารณาดำเนินโครงการด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในลักษณะเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

ขอขอบคุณสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และกระทรวงการต่างประเทศที่ให้โอกาสผู้ศึกษาเข้าร่วมในหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 15 ตลอดจนเจ้าหน้าที่สถาบันการต่างประเทศฯ ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน ตลอดระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม

อนึ่ง รายงานฉบับนี้จะไม่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนชาวติมอร์ฯ Mr. João Baptista Guterres และ Mr. Manuel Ricardo Filomeno Maia เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ที่ช่วยประสานการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทางออนไลน์ และสนับสนุนข้อมูลในพื้นที่ตลอดระยะเวลาที่จัดทำรายงานการศึกษานี้

สกลวัฒน์ ทองเจริญ

กันยายน 2567

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	4
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา	6
2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา	6
2.2 กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา	6
2.3 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ดำเนินโครงการเฮรากับ โครงการต่อยอดลิกษาฯ ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา ตามตารางที่ 2	12
2.4 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบกับ best practices ของหน่วยงานไทย	17
บทที่ 3 ข้อเสนอ	20
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	21
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	21
บรรณานุกรม	23
ภาคผนวก	24
ประวัติผู้เขียน	35

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	มิติทั้งสี่ที่ต้องคำนึงในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	4
ตารางที่ 2	กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา เปรียบเทียบโครงการเฮอราฯ กับโครงการต่อยอดลิกิซาฯ	8

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้หลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข	25
ภาพที่ 2	SDG 17: Global Partnership for Sustainable Development	25
ภาพที่ 3	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แปลเป็นภาษาเตตุม	26
ภาพที่ 4	ความช่วยเหลือบูรณะซ่อมแซมระบบน้ำบาดาลให้แก่โครงการต่อยอดลิเกซาฯ	29
ภาพที่ 5	กิจกรรมการปลูกผักของโรงเรียนหลังจากระบบน้ำบาดาลกลับมาเป็นปกติ	30
ภาพที่ 6	การจัด workshop เรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย	31
ภาพที่ 7	สนับสนุนการสร้างเล้าเปิดและการเลี้ยงเปิดพันธุ์พื้นเมือง	32
ภาพที่ 8	ทีมงานผู้สนับสนุนการสร้างเล้าเปิดและอบรมการเลี้ยงเปิด	32
ภาพที่ 9	การออกแบบปลือกดินสำหรับปลูกผักที่จะดำเนินการในเดือนกันยายน 2567	33
ภาพที่ 10	การจัดวาง layout ของปลือกดินในพื้นที่แปลงเกษตรโรงเรียน Ediri	34

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 ภูมิสังคมของพื้นที่ดำเนินโครงการต่อยอดลิซ่าฯ ณ หมู่บ้าน Vatubau
จังหวัดลิซ่า

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

1.1.1 ภูมิหลัง

เมื่อปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยและติมอร์-เลสเต ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ โดยใช้เป็นกรอบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ไทยให้แก่ติมอร์-เลสเต เริ่มจากการพัฒนาภาคการเกษตร ซึ่งเป็นภาคการผลิตที่สร้างมูลค่าให้แก่ติมอร์-เลสเต คิดเป็นสัดส่วนราวหนึ่งในสี่ของ GDP โดยร้อยละ 70 ของประชากรติมอร์ฯ มีอาชีพในภาคเกษตรที่ใช้เทคโนโลยีการเกษตรแบบดั้งเดิม มีผลผลิตต่ำไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ รัฐบาลติมอร์ฯ ทุกสมัยจึงร่วมมือกับประเทศ หน่วยงาน องค์กรหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในการพัฒนาภาคการเกษตร เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและลดการพึ่งพาการนำเข้า

ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินโครงการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนากับติมอร์ฯ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐติมอร์ฯ ในหลายสาขา อาทิ การเกษตร การศึกษา สาธารณสุข ความมั่นคงทางอาหาร สิ่งแวดล้อม ประมง การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว พลังงาน ผ่านการให้ทุนฝึกอบรมดูงานทวิภาคี หลักสูตรฝึกอบรมนานาชาติประจำปี ทุนฝึกอบรมระยะสั้นตามสาขาที่ติมอร์ฯ ต้องการ ทุนศึกษาระดับปริญญาโทนานาชาติ และทุนการศึกษาในโอกาสครบรอบ 20 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ติมอร์ฯ ตลอดจนการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในพื้นที่ทั้งในระดับทวิภาคีและไตรภาคี โดยมีโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในติมอร์ฯ ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 6 แห่ง ใน 3 จังหวัด คือ กรุงดิลี จังหวัดเบาเกา และจังหวัดเอเมอรา โครงการความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทย UNFPA และติมอร์ฯ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขติมอร์ฯ และร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนด้านการผดุงครรภ์และอนามัยแม่และเด็ก และร่วมกับสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.) ปรับปรุง ศูนย์อนามัยแม่และเด็กประจำชุมชนสำหรับคลอดบุตรและผดุงครรภ์สองแห่งในจังหวัดเบาเกา

ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2558 กระทรวงการต่างประเทศโดยกรมความร่วมมือระหว่างประเทศร่วมกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ดำเนินโครงการความร่วมมือในการนำองค์ความรู้

ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy : SEP) ของไทยประยุกต์ใช้ในภาคเกษตรของติมอร์ฯ คือ โครงการ The application of SEP in Hera, Timor-Leste (โครงการเฮราฯ) ใช้งบประมาณราว 11.6 ล้านบาท ประกอบด้วย กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม ศึกษาดูงานในประเทศไทย การส่งผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครไทยไปปฏิบัติงานในพื้นที่นำร่องโครงการซึ่งตั้งอยู่ในเขตเฮราซานกรุงดิลี สนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์ปลา ตลอดจนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และหมู่บ้านต้นแบบตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ต่อมาจึงได้ขยายผลการดำเนินโครงการส่งเสริมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในติมอร์ฯ โดยร่วมมือกับเยอรมนีผ่าน GIZ ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2560 ดำเนินงานต่อเนื่องจากโครงการเฮราฯ และขยายพื้นที่ไปยังจังหวัดลิกิซา จังหวัดเอเมอรา การดำเนินโครงการนี้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เกษตรกรในพื้นที่สามารถเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคและส่งขายสร้างรายได้ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการทำให้การเผยแพร่องค์ความรู้ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในติมอร์ฯ ยังคงอยู่ในวงแคบ อีกทั้งยังขาดกลไกการติดตามและประเมินผลทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตั้งแต่ปี 2562 ยิ่งซ้ำเติมให้เกิดความชะงักงันในการดำเนินกิจกรรมทั้งต่อชุมชนและหน่วยงานภาครัฐของทั้งไทยและติมอร์ฯ

เมื่อเดือนกันยายน 2566 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี เล็งเห็นถึงโอกาสและศักยภาพในการต่อยอดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยไปประยุกต์ใช้ในติมอร์ฯ จึงได้หารือกับกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ริเริ่มโครงการต่อยอดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับหน่วยงานภาครัฐของติมอร์ฯ ได้แก่ กระทรวงเกษตร ประมง และป่าไม้ กระทรวงศึกษาธิการ และยังได้รับความร่วมมือจากผู้ว่าการกรุงดิลี (President of Dili Municipal Authority) ในการสนับสนุนให้นาย Salvador Ribeiro เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานที่ว่าการกรุงดิลี ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครดำเนินโครงการ ซึ่งนาย Salvador เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ว่าเป็น resource person ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง และเป็นผู้มีเครือข่ายกว้างขวางในกระทรวงเกษตร ประมง และป่าไม้ของติมอร์ฯ

สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้เลือกพื้นที่ดำเนินโครงการต่อยอดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยไปประยุกต์ใช้ในติมอร์ฯ โดยพิจารณาร่วมกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรด้านสาธารณสุขและแพทย์อาสาของติมอร์ฯ (SABEH) ซึ่งมีบุคลากรแพทย์อาสาพัฒนาชุมชนกระจายตัวลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านสาธารณสุขและโภชนาการทั่วประเทศ และได้คัดเลือกพื้นที่โรงเรียนประถม Ediri หมู่บ้าน Vatubou จังหวัดลิกิซา เพื่อต่อยอดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ไปประยุกต์ใช้ในติมอร์ฯ ต่อจากโครงการเฮราฯ คือ โครงการ The Extension of the Application of SEP in Liquica, Timor-Leste (โครงการลิกิซาฯ) ใช้เวลาเดินทางด้วยรถยนต์จากใจกลางกรุงดิลี ประมาณ 1 ชั่วโมง โดยมีเหตุผลประกอบการตัดสินใจคัดเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการลิกิซาฯ ได้แก่ (1) ตั้งอยู่ไม่ห่างจากกรุงดิลีมากนัก (2) เป็นโรงเรียนที่มีสมาคมครู ผู้ปกครอง ที่เข้มแข็ง มีการประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอ (3) มีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร มีพื้นที่สำหรับพัฒนาให้เป็นแปลงปลูกพืชผักพอสมควรประมาณ 150 ตารางเมตร มีพื้นที่ทำปศุสัตว์ (4) ครูและผู้ปกครองมีความรู้เบื้องต้นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์จากพืชผัก เศษอาหารและมูลสัตว์สำหรับทำปุ๋ยหมัก และ (5) ชุมชนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และนำองค์ความรู้จากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตน

ต่อมา กรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้อนุมัติเงินงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการลิกิซาฯ ในปีงบประมาณ 2567 จำนวน 286,000 บาท กิจกรรมที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2567 ได้แก่ การจัด workshop ให้แก่สมาคมครู ผู้ปกครอง และเกษตรกรในชุมชนละแวกโรงเรียนรวม 35 คน โดยมีนาย Salvador เป็นวิทยากรร่วมกับวิทยากรจากกระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ ครอบคลุมประเด็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย ความมั่นคงทางอาหาร ความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อพัฒนาสุขภาพของเด็กนักเรียน การประชุมระดมสมองระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับวิทยากรเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของโครงการ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ (sense of ownership) และให้ชุมชนสามารถสานต่อกิจกรรมภายใต้โครงการได้ด้วยตนเองในอนาคตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1.1.2 ความสำคัญของประเด็นศึกษา

การเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในติมอร์ฯ เป็นการดำเนินตามนโยบายการทูตเพื่อการพัฒนาและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนา¹ ซึ่งเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ ตามพันธกิจ ข้อ 7 กล่าวคือ ส่งเสริมและดำเนินงานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ โดยกรมความร่วมมือระหว่างประเทศได้เริ่มเผยแพร่และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และต่อมาเมื่อเดือนกันยายน 2558 ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ในครั้งนี้ ไทยได้ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเผยแพร่การนำไปใช้ในต่างประเทศ

¹ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ, <https://tica-thaigov.mfa.go.th/>

เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนาให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานตามเป้าหมายที่ 17 (Partnership for the Goals)

ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะประเมินผลการดำเนินโครงการศึกษา โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ภายใต้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ใน 4 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม² พร้อมกับศึกษาความสำเร็จและข้อจำกัดของการดำเนินโครงการเสราฯ เพื่อประมวลผลและเสนอแนวทางในการดำเนินโครงการลักษณะเดียวกันนี้ทั้งในติมอร์-เลสเต และในประเทศอื่น ๆ ต่อไป

ตารางที่ 1 มิติทั้งสี่ที่ต้องคำนึงในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกัน ไม่เสี่ยงเกินไป เพื่อทางเลือกสำรอง
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านวัฒนธรรม	รักและเห็นคุณค่าในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ

เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2565 ในการประชุมสุดยอดของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ณ กรุงพนมเปญ ผู้นำชาติสมาชิกอาเซียนเห็นชอบในหลักการยอมรับติมอร์-เลสเต เป็นประเทศสมาชิกชาติที่ 11 โดยติมอร์ฯ จะต้องดำเนินการตามแผนการเข้าเป็นสมาชิกอย่างเต็มรูปแบบหรือ Road Map ในการนี้ รัฐบาลติมอร์ฯ ประกาศจะเข้าเป็นสมาชิก ASEAN เต็มรูปแบบในปี 2568

² กรมที่ดิน, <https://www.dol.go.th/>

รัฐบาลไทยมีนโยบายอย่างต่อเนื่องในการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศให้เป็นมิติหนึ่งในการดำเนินงานนโยบายด้านการต่างประเทศที่จะเป็นประโยชน์กับประเทศไทย โดยประเทศเป้าหมายหลักในการให้ความช่วยเหลือของไทย คือ กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคใกล้เคียงเป็นลำดับแรก และประเทศในภูมิภาคอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทย ซึ่งนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงเศรษฐกิจและสังคมและสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน สร้างความไว้วางใจ และความสมานฉันท์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในภูมิภาค

ผู้ศึกษามีความสนใจจะศึกษาการดำเนินโครงการลิกิซาฯ เพื่อวิเคราะห์และเสนอเป็นแนวทางในการดำเนินนโยบายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างไทยกับติมอร์ฯ ต่อไป

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา

ผู้ศึกษาประสงค์จะศึกษาประเด็นต่อไปนี้นำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอในการดำเนินโครงการในอนาคต

2.1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของโครงการฯ

(ก) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการ (โรงเรียนประถม Ediri จังหวัดลิกิซา) ความพร้อมของหน่วยงานส่งเสริมการเกษตรจังหวัดลิกิซา ศักยภาพของพื้นที่เป้าหมาย รูปแบบกิจกรรม กลไกการติดตามผล

(ข) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลติมอร์ฯ เช่น นโยบายความมั่นคงทางอาหาร นโยบายลดการพึ่งพาการนำเข้า และนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

2.1.2 บริบทของโครงการกับความสอดคล้องกับหลักการ 3 ท่วง 2 เงื่อนไขภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์จุดเด่นและประเด็นที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้การดำเนินโครงการต่อยอดเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการอื่น ๆ ได้ต่อไป

2.1.3 ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ อาทิ กลุ่มยุวชนเกษตรกลุ่มศิษย์เก่าไทย-ติมอร์ฯ เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนโครงการ การติดตามและประเมินผลโครงการ

2.2 กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา

การศึกษานี้จะใช้ Stufflebeam's CIPP Model หรือแบบจำลอง CIPP ของ Stufflebeam ในการประเมินผลโครงการ ประกอบด้วยการวิเคราะห์บริบทแวดล้อม (context) ปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิตของการดำเนินงาน (product) ซึ่งประกอบด้วย ผลการดำเนินงาน (output) และผลลัพธ์โครงการ (outcome) ดังนี้

(ก) การประเมินด้านบริบทแวดล้อม เป็นการศึกษานำปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ เช่น สภาพแวดล้อม นโยบาย สภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนแนวโน้มของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ

(ข) การประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำเข้า เช่น แหล่งเงินทุน บุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ ศักยภาพของการบริหารโครงการ เป็นต้น

(ค) การประเมินกระบวนการ เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินบริบทและปัจจัยนำเข้าว่า ขั้นตอน กระบวนการบริหารจัดการโครงการเป็นไปตามแผนหรือไม่ เพื่อค้นหาข้อบกพร่องหรือจุดแข็งของกระบวนการที่จะนำโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(ง) การประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยประเมินทั้งด้านผลการดำเนินงาน (output) และผลลัพธ์โครงการ (outcome)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพของตนอย่างยั่งยืน ใช้เงินที่หามาได้มาอย่างพอเพียงตามกำลัง หลีกเลี่ยงการกู้หนี้ยืมสิน หากมีเงินเหลือก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วนหรือช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่มาของหลักการ “3 ห่วง 2 เงื่อนไข”³ ซึ่งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้นำมาใช้รณรงค์เผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สามห่วง คือ “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” สองเงื่อนไข คือ “ความรู้” และ “คุณธรรม” **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อาทิ การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับความพอเพียงอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ **การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ ส่วนเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียงจะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมควบคู่กับความรู้ กล่าวคือ เงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และ ด้านการกระทำ คือ การมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบต่อสังคม **ส่วนเงื่อนไขความรู้** ประกอบด้วย การฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

³ สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์,

ตารางที่ 2 กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา เปรียบเทียบโครงการเฮราฯ กับโครงการต่อยอดลิเกาฯ

CIPP	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	
	สามห่วง (พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน)	สองเงื่อนไข (คุณธรรม ความรู้)
บริบทแวดล้อม (context)	<ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาองค์ประกอบ/แนวคิดที่จะนำมาใช้ในการคัดเลือกพื้นที่โครงการ - ศึกษาสังคม/วัฒนธรรมของชุมชน ในพื้นที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเข้มแข็งของชุมชน - การมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการตัดสินใจคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน - องค์ความรู้พื้นฐานด้านการเกษตรของคนในพื้นที่ - จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน
ปัจจัยนำเข้า (input)	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนงาน/กิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ - มีการคัดเลือกบุคลากร/อาสาสมัครที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน - ใช้วัสดุ/อุปกรณ์ที่หาได้ในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม - บุคลากร/อาสาสมัครมีความมุ่งมั่นอุทิศตนให้กับกิจกรรมของโครงการ - พิจารณานำภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาประยุกต์ใช้กับโครงการ
กระบวนการ (process)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการวางแผนงานล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ - ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนกิจกรรม - หน่วยงานท้องถิ่นให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกในชุมชนรู้จักบริหารจัดการความเสี่ยง สามารถปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์ หรือมีแผนสำรอง - สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือและเสียสละกำลังกายและทุนทรัพย์ตามกำลังเพื่อช่วยขับเคลื่อนโครงการ
ผลผลิตของโครงการ (product)		
ผลการดำเนินงาน (output)	<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ในพื้นที่เพิ่มขึ้นเพียงพอแก่การบริโภค - มีการบริหารจัดการผลผลิตที่ได้จากโครงการอย่างเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานภายในชุมชนอย่างชัดเจน - วิทยากร อาสาสมัคร และเกษตรกรในพื้นที่ชวนขยายเสาะหาองค์ความรู้
ผลลัพธ์โครงการ (outcome)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน - มีการจัดตั้งเครือข่ายเผยแพร่การเรียนรู้และมีการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนทำงานเป็นทีม มีการวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างรอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป - เกิดความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทางสายกลาง

ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างผลการดำเนินโครงการต่อยอดดลิกิษา ที่ดำเนินการในปัจจุบันกับโครงการเฮราฯ ถึงความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้บริบทสามห่วงสองเงื่อนไข โดยเน้นที่การวิเคราะห์ผลผลิตของโครงการต่อยอดดลิกิษา และใช้แหล่งข้อมูลโครงการต่อยอดดลิกิษา ที่หาได้ทั้งจากการสำรวจก่อนดำเนินงานในพื้นที่ ข้อเท็จจริงระหว่างการดำเนินงาน และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลโครงการเฮราได้มาจากฐานข้อมูลของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ และการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม จากนั้นผู้ศึกษาจะประเมินโอกาสและความเป็นไปได้ในการสานต่อโครงการต่อยอดดลิกิษา ให้เกิดความต่อเนื่องในอนาคต

ในการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้แทนกรมการพัฒนาชนบท กระทรวงมหาดไทย และผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้แนะนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชนบทและการจัดการพัฒนาที่ดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำแนวปฏิบัติที่ดี (best practices) ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของทั้งสองหน่วยงานไปศึกษาเปรียบเทียบกับ การดำเนินโครงการต่อยอดดลิกิษา ว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของทั้งสองหน่วยงานหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการนำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับทั้งโครงการต่อยอดดลิกิษา และโครงการในลักษณะเดียวกันที่จะดำเนินการในอนาคต

2.2.1 บริบทแวดล้อมของพื้นที่ดำเนินโครงการ

1) โครงการเฮรา

เฮรา เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์รวมของประชากรหลายกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานมาจากพื้นที่แตกต่างกัน มีนาย Antónino M. da Silva อายุ 48 ปี เป็นหัวหน้าชุมชน ดำรงตำแหน่งมาแล้ว 8 ปี สมรสแล้วมีบุตร 7 คน เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567 นาย Antónino ได้ให้ข้อมูลด้านภูมิสังคมของเฮราแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของสถานเอกอัครราชทูตฯ พบว่า ตามสถิติปี 2566 เฮรา มีประชากร 12,758 คน แบ่งเป็นชาย ร้อยละ 51 (6,586 คน) หญิง ร้อยละ 49 (6,172 คน) ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุ 0-14 ปี ประมาณร้อยละ 28 คนวัยทำงานอายุ 15-64 ปี ประมาณร้อยละ 62 และเป็นผู้สูงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประมาณร้อยละ 10 ด้านการศึกษาพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ร่ำรวยละ 40 จบการศึกษาระดับมัธยมต้น รองลงมา เป็นระดับประถมร่ำรวยละ 30 ระดับมัธยมปลายร่ำรวยละ 20 เป็นผู้ไม่มีการศึกษาร่ำรวยละ 10 ด้านรายได้ พบว่า คนส่วนใหญ่ร่ำรวยละ 45 มีรายได้ปานกลางประมาณเดือนละ 200-500 ดอลลาร์สหรัฐ รองลงมา ร่ำรวยละ 40 เป็นผู้มีรายได้ค่อนข้างน้อยประมาณเดือนละไม่เกิน 200 ดอลลาร์สหรัฐ ส่วนผู้มีรายได้น้อยกว่า 500 ดอลลาร์สหรัฐ/เดือน มีเพียงร้อยละ 10 ที่เหลือร้อยละ 5 เป็นผู้ไม่มีรายได้ และพบว่า คนส่วนใหญ่ร่ำรวยละ 40 ประกอบอาชีพในภาคเกษตรและอาชีพอิสระ รองลงมา ร่ำรวยละ 30 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างภาคเอกชน ร้อยละ 20 เป็นพนักงานหรือลูกจ้างหน่วยงานภาครัฐ ที่เหลือเป็นคนตกงาน ร้อยละ 10

เฮรา เป็นชุมชนที่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ประชากร มีความเชื่อที่ต่างกันในแต่ละกลุ่ม ใช้ภาษาสื่อสารที่หลากหลายตามแหล่งที่ตนอพยพมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร มีความขัดแย้งกัน มีการแย่งชิงทรัพยากร และมีความรู้ด้านการเกษตรค่อนข้างน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2) โครงการต่อยอดการศึกษา

หมู่บ้าน Vatubau มีประชากร 6,275 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีพื้นเพอยู่ในจังหวัดลิกซา มีนาย Flaviano Tinos Usnat อายุ 41 ปี เป็นหัวหน้าชุมชน ดำรงตำแหน่งมาแล้ว 2 ปี สมรสแล้วมีบุตร 3 คน เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567 นาย Flaviano ได้ให้ข้อมูลด้านภูมิสังคมของหมู่บ้านฯ แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของสถานเอกอัครราชทูตฯ พบว่า ตามสถิติ ปี 2566 ประชากรของหมู่บ้านฯ แบ่งเป็นชาย ร้อยละ 51 (3,246 คน) หญิง ร้อยละ 49 (3,029 คน) ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุ 0-14 ปี ประมาณร้อยละ 30 คนวัยทำงานอายุ 15-64 ปี ประมาณร้อยละ 60 และเป็นผู้สูงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ประมาณร้อยละ 10 ด้านการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ราวร้อยละ 45 จบการศึกษาระดับประถม รองลงมา เป็นระดับมัธยมต้นราวร้อยละ 30 ระดับมัธยมปลายราวร้อยละ 5 เป็นผู้ไม่มีการศึกษาราวร้อยละ 20 ด้านรายได้ พบว่า คนส่วนใหญ่ราวร้อยละ 50 มีรายได้ต่ำมาก ประมาณเดือนละไม่เกิน 100 ดอลลาร์สหรัฐ (อัตราค่าแรงขั้นต่ำของติมอร์ฯ เดือนละ 115 ดอลลาร์สหรัฐ) รองลงมา ราวร้อยละ 30 เป็นผู้มีรายได้ค่อนข้างน้อยประมาณเดือนละ 100-300 ดอลลาร์สหรัฐ ส่วนผู้มีรายได้มากกว่า 300 ดอลลาร์สหรัฐ/เดือน มีเพียงร้อยละ 10 ที่เหลือ ร้อยละ 10 เป็นผู้ไม่มีรายได้ ในด้านอาชีพ พบว่า คนส่วนใหญ่ราวร้อยละ 60 ประกอบอาชีพในภาคการเกษตร ค้าขายหรือประกอบอาชีพด้านบริการ ร้อยละ 20 และไปทำงานต่างประเทศร้อยละ 15 และที่เหลือเป็นอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 5

โดยที่ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ดำเนินโครงการมีความคุ้นเคยกันดีเป็นทุนเดิม จึงไม่พบปัญหาขัดแย้งหรือการแย่งชิงทรัพยากรในระดับที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้

ในชุมชน นอกจากนี้ มีหน่วยงาน/องค์กรผู้ให้และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ดำเนินงานในพื้นที่หลายหน่วยงาน อาทิ UNICEF, Spend It Well, SABEH แต่ยังคงมีปัญหาคความยากจนมากกว่าพื้นที่โครงการเฮรา

2.2.2 ปัจจัยนำเข้า

1) โครงการเฮรา

เมื่อปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลติมอร์ฯ (ในขณะนั้น) เสนอให้ใช้พื้นที่ในเขตเฮราเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการโดยให้เหตุผลว่า อยู่ใกล้กรุงดิลี เป็นพื้นที่ราบ มีความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติมอร์ฯ และผู้เชี่ยวชาญไทยสามารถเดินทางไปยังพื้นที่โครงการได้ง่าย ต่อมาฝ่ายไทยและ

ติมอร์ฯ ร่วมกันคัดเลือกนาย Alex Ruas Hornni เป็นบุคคลหลัก ที่ดูแลพื้นที่โครงการในฐานะเกษตรกรนาร่อง (นาย Alex และครอบครัวย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดเบกา)

ในการนี้ กรมความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นผู้สนับสนุน งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ทั้งหมดในการดำเนินโครงการเฮราฯ คิดเป็นเงินรวม 11.6 ล้านบาท (ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2558) ซึ่งรวมถึงการส่งผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตร 1 คน และอาสาสมัครไทย 1 คน ไปทำงานในพื้นที่เป็นเวลา 18 เดือน ในขณะที่กระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ ไม่ได้สนับสนุนเงินแต่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เชี่ยวชาญของไทยเดินทางเข้าไปทำงานในพื้นที่และส่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติมอร์ฯ ไปทำงานร่วมกับฝ่ายไทย แต่ต่อมากกระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ ไม่ได้สนับสนุนการเข้าพื้นที่ของผู้เชี่ยวชาญของไทย

2) โครงการต่อยอดลิเกาฯ

เมื่อเดือนสิงหาคม 2566 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ร่วมกับ SABEH ซึ่งเป็นองค์กร NGO ท้องถิ่นของติมอร์ฯ พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนประถม Ediri หมู่บ้าน Vatubau จังหวัดลิเกาฯ เป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ โดยมีนาย Salvador Ribeiro เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานที่ว่าการกรุงดิลี เป็นผู้ประสานงานโครงการร่วมกับ นาง Pascoela Pinto Nunes ครูใหญ่ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการร่วมกับคณะครูอีก 6 คน ของโรงเรียนฯ

สถานเอกอัครราชทูตฯ ใช้เงินงบประมาณหมวดภารกิจเร่งด่วนในปลายปีงบประมาณ 2566 ที่เหลืออยู่ประมาณ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อเตรียมพื้นที่ดำเนินโครงการฯ หลังจากนั้นจึงวางแผนงานโครงการและเสนอกกรมความร่วมมือฯ พิจารณาจัดสรรเงินสำหรับปีงบประมาณ 2567 โดยได้รับอนุมัติเงินงบประมาณจากกรมความร่วมมือฯ จำนวน 286,000 บาท และในเวลาต่อมาเทศบาลจังหวัดลิเกาฯ (Liquiça Municipality) ได้แสดงความประสงค์ขอทราบรายละเอียดของโครงการ โดยเทศบาลฯ พร้อมจะให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ

2.2.3 กระบวนการ

1) โครงการเฮรา

ฝ่ายไทยโดยกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้ส่งผู้เชี่ยวชาญจากไทยไปสำรวจพื้นที่ร่วมกับฝ่ายติมอร์ฯ ก่อนจัดทำแผนงานโครงการและกำหนดกิจกรรม โดยมีนาย Alex เกษตรกรนาร่องเป็นผู้ปฏิบัติตามแผนงานของโครงการ

2) โครงการต่อยอดลิเกาฯ

เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี เข้าสำรวจพื้นที่โครงการร่วมกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติมอร์ฯ ก่อนจัดทำแผนงานโครงการและกำหนดกิจกรรม โดยมีครูใหญ่และผู้แทนชุมชน Vatubau ร่วมทำ workshop ไม่น้อยกว่าครั้งละ 35 คน

2.2.4 ผลผลิต (ผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์โครงการ)

1) โครงการเฮรา

ครอบครัวของนาย Alex มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นจากการค้าขายผลผลิตทางการเกษตรที่ได้จากโครงการ นาย Alex เคยมีรายได้จากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมประมาณ 250-300 ดอลลาร์สหรัฐ/เดือน หลังสิ้นสุดโครงการพบว่า มีรายได้ประมาณ 350-400 ดอลลาร์สหรัฐ/เดือน และมีการทำเกษตรแบบผสมผสานในพื้นที่โครงการ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้โดยฝ่ายไทยสนับสนุนงบประมาณทั้งหมดแบบให้เปล่า

2) โครงการต่อยอดลิเกซา

เด็กนักเรียนโรงเรียนประถม Ediri มีแหล่งอาหารกลางวันเพิ่มเติมจากพืชผักที่ปลูกเองในโรงเรียน และมีแหล่งโปรตีนจากไข่เป็ด ช่วยลดภาระรายจ่ายค่าอาหารกลางวันของโรงเรียนลงประมาณร้อยละ 70 (รายการอาหารกลางวันของโรงเรียนในติมอร์ฯ ส่วนใหญ่เน้นผักและธัญพืช) เมื่อเทียบกับช่วงก่อนดำเนินโครงการ

มีการทำ workshop เรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยไปประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรในพื้นที่โรงเรียนฯ ความมั่นคงทางอาหาร ความสำคัญของการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อพัฒนาสุขภาพของเด็กนักเรียน และการทำ workshop เรื่องการเลี้ยงเปิดพื้นเมือง การใช้ประโยชน์จากเศษอาหาร วัชพืช มูลสัตว์ในการทำ ปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมที่จะดำเนินการในเดือนกันยายน 2567 ตามแผนงานและงบประมาณที่จัดสรรไว้ ได้แก่ การทำ workshop ทำบล็อกแปลงเกษตรและเติมหน้าดินลงในบล็อกฯ เพื่อปลูกผัก การติดตั้งระบบน้ำหยดบริเวณแปลงเกษตร และการเลือกชนิดพืชผักสำหรับปลูกตามฤดูกาล

การทำ workshop ที่ผ่านมามีผู้เข้าร่วมครั้งละไม่น้อยกว่า 35 คน นับเป็นการช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของโครงการและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการ (sense of ownership) ให้ชุมชนสามารถสานต่อกิจกรรมได้ด้วยตนเองในอนาคต

2.3 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ดำเนินโครงการเฮรากับโครงการต่อยอดลิเกซา ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ประเด็นศึกษา ตามตารางที่ 2

2.3.1 บริบทของพื้นที่ดำเนินโครงการ

จำนวนประชากรของหมู่บ้าน Vatubau มีน้อยกว่าที่เฮราประมาณครึ่งหนึ่ง ดังนั้นการกระจายตัวของประชากรหมู่บ้าน Vatubau จึงไม่ห่างกันมาก เมื่อเทียบกับเฮราที่มีประชากรมากกว่าถึง 2 เท่า กระจายตัวอยู่เกาะกลุ่มกันตามถิ่นเดิมที่อพยพมา นอกจากนี้ พื้นที่เฮรา มีโรงเรียนถึง 6 โรง มีสมาคมครู ผู้ปกครอง หลายสมาคมที่ดำเนินการไปตามทิศทางของตน ต่างจากโรงเรียน

ประณม Ediri ที่สมาคมฯ มีความเหนียวแน่น มีการร่วมประชุมและปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกชุมชนมีความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรทำให้ได้รับความรู้ด้านการเกษตรขั้นพื้นฐาน โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่โครงการต่อยอดคลิสิก้า มีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอก โดยเฉพาะการปรับปรุงโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ร่วมกันของหมู่บ้าน และเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ดังนั้น หมู่บ้าน Vatubou จังหวัดลิก้า และโรงเรียนประณม Ediri จึงเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยเกื้อหนุนต่อความสำเร็จของโครงการ และสอดคล้องกับบริบทการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยมากกว่าพื้นที่โครงการเฮราฯ

แม้ว่าชุมชนหมู่บ้าน Vatubau จะมีความเข้มแข็ง มีครูใหญ่เป็นผู้นำโครงการแต่ก็ยังมีขาดตัวแปรสำคัญที่จะกระชับความแข็งแกร่งและสร้างความเป็นเจ้าของโครงการหรือ sense of ownership ในหมู่บ้าน นั่นก็คือ หัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น ในขั้นต่อไป ผู้ดำเนินโครงการควร engage กับหัวหน้าหมู่บ้านให้เข้ามาบริหารโครงการร่วมกันกับครูใหญ่

ส่วนพื้นที่เฮรานัน พบว่า ชุมชนขาดความเข้มแข็ง ประชากรที่อพยพมาจากต่างพื้นที่เกาะอยู่ในกลุ่มของตน มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มและไม่แบ่งปันทรัพยากร ดังนั้น ศักยภาพของพื้นที่เฮราในปัจจุบัน จึงอาจจะไม่เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกให้การเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากฝ่ายไทยให้กระจายออกไป

2.3.2 ปัจจัยนำเข้าของโครงการ

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี วางแผนงานร่วมกับนาย Salvador Ribeiro เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำสำนักงานที่ว่าการกรุงดิลี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้องของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศว่า เป็น resource person ด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย

มีการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โดยเมื่อเดือนสิงหาคม 2566 เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้ลงสำรวจพื้นที่โรงเรียนร่วมกับผู้แทนองค์กร SABEH นาย Salvador นาง Pascoela และผู้แทนหมู่บ้าน Vatubau โดยพบปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่โรงเรียนและชาวบ้านต้องการความช่วยเหลือ คือ การปรับปรุงซ่อมแซมระบบน้ำบาดาลให้แก่โรงเรียน สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้แก่โรงเรียนเมื่อเดือนกันยายน 2566 และได้มอบเมล็ดพันธุ์พืช วัสดุและอุปกรณ์สำหรับจัดทำแปลงเกษตรในพื้นที่โรงเรียน สำหรับการดำเนินโครงการในปีงบประมาณ 2567 โรงเรียนฯ ได้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ บางส่วนที่หาได้ในพื้นที่ด้วยตนเอง เช่น เสารั้วกันแปลงปลูกผัก ค้อน ตะปู เป็นต้น

สำหรับโครงการเฮรา มีการวางแผนงานจากส่วนกลาง (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ และกระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ) กรมความร่วมมือฯ สนับสนุนงบประมาณทั้งหมด รวมถึงการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ โดยมีสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี เป็นผู้สนับสนุน อย่างไรก็ตาม การที่ฝ่ายติมอร์ฯ ไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าพื้นที่ของผู้เชี่ยวชาญไทยได้อย่างสม่าเสมอ ทำให้ฝ่ายไทยต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเพื่อซื้อรถมอเตอร์ไซด์สำหรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้เชี่ยวชาญของไทย

2.3.3 ด้านกระบวนการ

มีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้าอย่างเป็นระบบทั้งโครงการเฮราและโครงการต่อยอดลิกซา โดยโครงการเฮรา เป็นการวางแผนโครงการและกิจกรรมจากส่วนกลาง (top down) อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรฯ ติมอร์ฯ ซึ่งทำหน้าที่เป็นล่ามให้แก่ผู้เชี่ยวชาญของไทย

ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยนั้นไม่ได้ทำงานกับฝ่ายไทยอย่างต่อเนื่อง โดยให้เหตุผลว่า ติตการกิจอื่น ก็เป็นอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งสำหรับการทำงานของฝ่ายไทย

ส่วนโครงการต่อยอดลิกซา นั้นมีการวางแผนให้เห็นขอบข่ายระหว่างผู้ดำเนินโครงการในพื้นที่แล้วเสนอให้ส่วนกลางพิจารณาอนุมัติ (bottom up) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดทำ workshop เป็นกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่โครงการเพื่อตัดสินใจร่วมกันในการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

จากการทำ workshop และหารือกับผู้แทนกระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ ได้ข้อสรุปว่าพื้นที่ของโรงเรียนอยู่ใกล้กับทะเลจึงอาจจะไม่เหมาะกับการขุดบ่อเลี้ยงปลา จึงเห็นควรให้ดำเนินการปรับปรุงหน้าดินสำหรับการเพาะปลูกโดยก่อบล็อกไม้หรืออิฐ และนำหน้าดินมาเติมในบล็อกดังกล่าวเพื่อใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก และติดตั้งระบบน้ำหยด ซึ่งฝ่ายส่งเสริมการเกษตร สำนักงานที่ว่าการจังหวัดลิกซา พร้อมจะให้คำแนะนำในการจัดทำบล็อกสำหรับเติมหน้าดินและการติดตั้งระบบน้ำหยด นอกจากนี้ ชุมชนยังเห็นชอบร่วมกันที่จะเลี้ยงเป็ดพันธุ์พื้นเมืองเพื่อเป็นแหล่งโปรตีน โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ สนับสนุนการสร้างเล้าเป็ด และจัด workshop ให้ความรู้ด้านการเลี้ยงเป็ดแก่สมาชิกครู ผู้ปกครอง และเกษตรกรในชุมชน โดยวิทยากรอาสาสมัครผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงเป็ดและไก่จากกระทรวงเกษตรฯ ติมอร์ฯ ซึ่งเป็นบุคลากรในเครือข่ายของนาย Salvador

ส่วนโครงการเฮรานั้นมีผู้เชี่ยวชาญและอาสาสมัครไทยทำงานอยู่ในพื้นที่โครงการ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญให้นาย Alex ทำเกษตรแบบผสมผสานตามหลักวิชาการเศรษฐกิจพอเพียง และมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยนาย Alex เป็นผู้ดูแลศูนย์ฯ แต่ในทางกลับกันพบว่า ปัจจัยทางภูมิสังคมและตัวนาย Alex เอง ก็เป็นจุดอ่อนของโครงการเฮรา เพราะนาย Alex มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตเพื่อการตลาดมากกว่าความพอเพียงในชุมชน และเลือกที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากฝ่ายไทยในหมู่ญาติพี่น้องของตนเท่านั้น เพราะผู้คนต่างกลุ่มที่มา

จากหลายถิ่นฐานในเขตเฮราไม่ได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และคนนอกครอบครัวที่ไม่ใช่ญาติของนาย Alex ก็ไม่ได้สนใจเข้าไปใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว ประกอบกับขาดการวางแผนกลไกการติดตามประเมินผลภายหลังสิ้นสุดโครงการ ทำให้ไม่มีการขยายผลโครงการ ทั้งภายในชุมชนเฮราเองและชุมชนข้างเคียง

2.3.4 ผลผลิตของโครงการ

โครงการต่อยอดลิกิซาฯ มีปัจจัยที่จะประสบความสำเร็จมากกว่าโครงการเฮรา เนื่องจากมีการวางแผนที่รอบคอบและเลือกพื้นที่ดำเนินโครงการที่เหมาะสม ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้การดำเนินโครงการลิกิซาฯ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในลำดับต่อไป คือ การสร้างความเป็นเจ้าของโครงการของคนในชุมชน การส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ด้วยตนเอง มีการเผยแพร่องค์ความรู้จากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกไปยังชุมชนข้างเคียง โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการสามห่วงสองเงื่อนไข ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ ซึ่งทั้งสมาชิกชุมชนลิกิซาฯ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรติมอร์ฯ จะต้องเข้าใจในความหมายของ “ทางสายกลาง” และสามารถบริหารจัดการข้อจำกัดทั้งงบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

2.3.5 ทางสายกลางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับโครงการต่อยอดลิกิซาฯ

แนวคิด “ทางสายกลาง” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หลักสามห่วง (ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน) เน้นการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่มีความพอดี ไม่สุดโต่ง และปรับตัวได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ การนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการจึงมีความสำคัญอย่างมาก

การที่โรงเรียนประถม Ediri มีเป้าหมายในการผลิตวัตถุดิบสำหรับอาหารกลางวันให้เพียงพอต่อการบริโภคของเด็กนักเรียน เป็นการตั้งเป้าหมายในเบื้องต้นที่พอประมาณ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ช่วยลดค่าใช้จ่ายค่าอาหารของโรงเรียน เป้าหมายดังกล่าวเป็นการตัดสินใจในระดับชุมชน โดยพิจารณาถึงทรัพยากรและบริบทสังคมที่สามารถนำไปสู่การวางแผนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ต่อไป อีกทั้งยังตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลติมอร์ฯ ที่ต้องการให้เด็กนักเรียนทั่วประเทศมีอาหารกลางวันรับประทานอย่างทั่วถึง และแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการในเด็ก

นอกจากนี้ โครงการต่อยอดลิกิซาฯ ยังมีภูมิคุ้มกันที่ดีภายใต้ความสามัคคีและความเข้มแข็งของสมาคมครู ผู้ปกครองที่มีศักยภาพในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน มีการแบ่งปันความรู้และทรัพยากร รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะการที่เทศบาลจังหวัดลิกิซา (Liquiça Municipality) แสดงความประสงค์เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ

เพราะเห็นว่ามีความคืบหน้าเป็นรูปธรรม ชุมชนในพื้นที่เอาใจใส่ในโครงการ และครูใหญ่ก็ได้จัดให้เป็นพื้นที่เรียนรู้เสริมวิชาเกษตรของนักเรียนด้วย

ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรีได้มอบหมายให้เทศบาลจังหวัดลพบุรีสนับสนุนกิจกรรม และให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่รายงานให้ทราบเป็นระยะ ได้แก่ การจัด workshop สอน การเลี้ยงเปิดพื้นเมือง การสำรวจหาแหล่งน้ำบาดาลเพิ่มเติม การจัดทำบล็อกแปลงเกษตร และการติดตั้งระบบน้ำหยดในแปลงเกษตร โดยเทศบาลจังหวัดลพบุรีสนับสนุนวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว และฝ่ายไทยสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์

อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานของโรงเรียนฯ ยังไม่ถึงขั้นที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ ยังไม่มีการจัดตั้งเผยแพร่การเรียนรู้และติดตามผลอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่ก็มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ในอนาคต

หากพิจารณาปัจจัยสองเงื่อนไข (คุณธรรม ความรู้) ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะพบว่า การที่ครูและผู้ปกครองร่วมกันบริหารจัดการแปลงผัก โดยครูใหญ่ได้จัดให้เป็นกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน มีการจัดเวรดูแลรับผิดชอบแปลงผักและเล้าเปิดร่วมกัน สะท้อนถึงการทำงานเป็นทีม มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้ คณะครูมีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติมในการนำเศษวัสดุคอกที่เหลือใช้จากการประกอบอาหารไปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ แต่ยังไม่พบความชัดเจนว่า โรงเรียนฯ และชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาประยุกต์ใช้กับโครงการ

การที่วิทยากร (นาย Salvador) ใช้สื่อประกอบการบรรยายของกรมความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างทำ workshop เช่น แผนภาพปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แปลเป็นภาษาเตตุมแล้ว คลิปวิดีโอหมู่บ้านต้นแบบในประเทศไทย คลิปวิดีโอการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในประเทศอื่น เป็นการเน้นการสร้างความเข้าใจแก่ผู้เข้าร่วม workshop ให้ตระหนักถึงสาระสำคัญของหลักการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ดำเนินโครงการลพบุรี ช่วยให้ผู้ปกครองมีองค์ความรู้ด้านเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการวางแผนงานในระยะต่อไป ทุกฝ่ายเห็นพ้องกันว่า ควรวางแผนแบบค่อยเป็นค่อยไปให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ โดยเฉพาะทรัพยากรที่จะหาได้ในพื้นที่ ในการนี้ นาย Salvador ได้เสนอความเห็นให้ฝ่ายไทยพิจารณาสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มยุวชนเกษตรติมอร์ฯ เพื่อเป็นกลไกช่วยติดตามและผลักดันโครงการ โดยให้ข้อมูลว่า จากการที่ตนเองมีโอกาสลงพื้นที่ในเขตกรุงดิลีและรอบกรุงดิลี พบว่า มีเยาวชนติมอร์ฯ จำนวนมากที่มีอุดมการณ์ในการช่วยเหลือสังคมและพัฒนาชุมชน แต่ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ อาจจะช่วยเหตุผลที่ว่า มีองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรและองค์กรผู้ให้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในติมอร์ฯ อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม หากฝ่ายไทยสนใจ

นาย Salvador พร้อมจะเป็นแกนนำให้มีการรวมกลุ่มเยาวชนดังกล่าวโดยเฉพาะผู้ที่มีความสนใจด้านการเกษตร ซึ่งจะเป็นกลุ่มเยาวชนเกษตรกลุ่มแรกในติมอร์ฯ ที่จะศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจะเป็นกำลังขับเคลื่อนการขยายองค์ความรู้ดังกล่าวในระดับชุมชนต่อไป

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ออนไลน์ นาย José Vieira de Araújo ตำแหน่ง Secretary of State for Livestock (ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ด้านปศุสัตว์) นาย José เห็นชอบและแนะนำให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับผู้ว่าราชการจังหวัดลิกิซา และขอให้พิจารณาเพิ่มบทบาทของหัวหน้าหมู่บ้าน Vatubau โดยหัวหน้าหมู่บ้านสามารถขับเคลื่อนโครงการร่วมกับครูใหญ่โรงเรียน Ediri นาย José กล่าวว่า Office of the Secretary of State for Livestock พร้อมให้การสนับสนุนบุคลากรด้านปศุสัตว์และสัตวแพทย์ ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านปศุสัตว์แก่ชุมชน ในพื้นที่ดำเนินโครงการของฝ่ายไทย โดยฝ่ายไทยสามารถพิจารณาสนับสนุนการจัดหาพันธุ์สัตว์ได้ตามที่เห็นสมควร

2.4 สรุปผลการศึกษาเปรียบเทียบกับ best practices ของหน่วยงานไทย

2.4.1 กรรมาการพัฒนารวมชน กระทรวงมหาดไทย

การส่งเสริมศักยภาพชุมชนในพื้นที่เป้าหมายตามแนวทางของกรรมาการพัฒนารวมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านจิตใจและสังคม คือ ชุมชนมีความสามัคคี มีการแบ่งความรับผิดชอบ ยึดหลักประชาธิปไตย และมีคุณธรรม/จริยธรรม (2) ด้านเศรษฐกิจ คือ สามารถลดรายจ่าย และอาจสร้างรายได้ในอนาคต (3) ด้านการเรียนรู้ คือ มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนา (4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ชุมชนมีจิตสำนึกการอนุรักษ์ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมศักยภาพของชุมชนตามหลักการข้างต้นสามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ “พออยู่ พอกิน” คือ สามารถพึ่งตนเองได้ในด้านการบริโภคและสามารถเผื่อแผ่ไปยังชุมชน และหลังจากชุมชนมีความพออยู่พอกินก็จะสามารถพัฒนาให้ไปสู่ระดับ “อยู่ดี กินดี” คือ ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เน้นการเพิ่มรายได้และขยายโอกาสทางเศรษฐกิจ และพัฒนาต่อยอดไปสู่ “ระดับมั่งมี ศรีสุข” คือ ชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ก้าวหน้าในรูปแบบองค์กรเครือข่าย มีการเชื่อมโยงการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนอื่น ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ ต่อไป

ในขั้นนี้ โรงเรียนประถม Ediri ก็ได้ตั้งเป้าหมายไว้ในระดับ “พออยู่ พอกิน” โดยให้โรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ในด้านการบริโภค เน้นการเพาะปลูกและเลี้ยงเป็ดเพื่อใช้เป็น

ส่วนประกอบอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนและสามารถเผื่อแผ่ไปยังชุมชนได้บางส่วน ซึ่งก็ได้ช่วยลดรายจ่ายให้แก่โรงเรียน นับเป็นการช่วยส่งเสริมการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ การที่โรงเรียนฯ มีครูใหญ่ สมาคมครู ผู้ปกครองเป็นหน่วยขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (การขาดแคลนน้ำ ขาดแคลนวัตถุดิบประกอบอาหารกลางวัน ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิด ตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการทำงานโดยคนในชุมชน การใช้ข้อมูลและแผนงานที่ได้จากการระดมสมอง มีการดำเนินงานในรูปแบบการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรในพื้นที่ ก็นับว่า เป็นการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในด้านจิตใจและสังคมตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในด้านการเรียนรู้ยังไม่พบความชัดเจนว่า ได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้อย่างไร

2.4.2 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การพัฒนาพื้นที่เป้าหมายตามแนวทางของกรมพัฒนาที่ดินเริ่มต้นจากการ วิเคราะห์ชุมชน เก็บข้อมูลว่า ชาวบ้านประสบปัญหาอะไร ต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง วัฒนธรรมชุมชนเป็นอย่างไร มีความขัดแย้งหรือมีความร่วมมือกันในระดับใด ปัจจัยของความสำเร็จ ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินโครงการของกรมพัฒนาที่ดิน คือ การเลือกใช้ผู้สำรวจข้อมูลที่คลุกคลีกับชาวบ้านหรือเป็นผู้ที่แฝงตัวอยู่ในชุมชนนั้นซึ่งต้องใช้เวลา และ “ความไว้วางใจ” จากคนในชุมชนพอสมควร ตามแนวทางข้างต้น นับว่า ความร่วมมือของสถานเอกอัครราชทูตฯ กับองค์กร SABEH เพื่อคัดเลือกพื้นที่โครงการต่อยอดที่โรงเรียนประถม Ediri หมู่บ้าน Vatubau สอดคล้องกับแนวทางของกรมพัฒนาที่ดิน เพราะมีทีมงานแพทย์อาสาชาวติมอร์ฯ ทำงานลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาเป็นเวลานานและยังได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ดังนั้น SAHEH จึงมองเห็นจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชน อีกทั้ง SABEH ก็มีเป้าหมายร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตฯ คือ ส่งเสริมการกินดีอยู่ดีของชาวบ้าน

ความสอดคล้องกันอีกประการหนึ่ง คือ การปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาจากเดิมที่เป็นระบบ top down คือ การนำนโยบายจากส่วนกลางแปลงเป็นแผนงานลงไปปฏิบัติในพื้นที่ให้เป็นระบบ bottom up คือ การลงพื้นที่พูดคุย สอบถาม เก็บข้อมูลวิเคราะห์ชุมชนก่อนนำผลที่ได้มาแปลงเป็นแผนงานปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ ซึ่งในกรณีของโครงการต่อยอดนั้น สถานเอกอัครราชทูตฯ เป็นผู้ริเริ่มโครงการดังกล่าวโดยเสาะหาพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพก่อนและเสนอกกระทรวงการต่างประเทศ (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ) พิจารณาจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสม

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในติมอร์ฯ จะต้องพิจารณาถึงความต้องการของชุมชนพื้นที่ สภาพภูมิสังคม ศักยภาพของพื้นที่ และควรพิจารณาออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วม

ในการดำเนินกิจกรรมและการขับเคลื่อนโครงการ นอกจากนี้ ความเข้าใจในงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงตูลู ซึ่งเป็นหน่วยงานของไทยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ก็เป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ทำให้การออกแบบและวางแผนงานโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่เป้าหมาย

บทที่ 3

ข้อเสนอ

โครงการต่อยอดลิกิซาฯ มีความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อให้โครงการประสบผลสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีเป้าหมายสูงสุดให้ชุมชนสามารถยืนได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานภาครัฐของทั้งติมอร์ฯ และไทยในระยะยาว ในขณะที่ชุมชนเองก็มีศักยภาพพอที่จะเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยผ่านการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

การสานความต่อเนื่องของโครงการลิกิซาฯ นอกจากจะเป็นการส่งเสริมนโยบายการทูตเพื่อการพัฒนาของไทยและการสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงานส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนากับติมอร์ฯ แล้ว ยังเป็นการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ตามเป้าหมายที่ 17 (Partnership for the Goals) นอกจากนี้โครงการฯ ยังสามารถช่วยส่งเสริมงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาวด้วยได้แก่

ก. การเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย ในฐานะประเทศที่มีนวัตกรรมและแนวคิด ในการพัฒนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายบริบท โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา

ข. การส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของเวทีโลก

ค. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับภูมิภาค โดยที่ติมอร์ฯ กำลังจะเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2568 จึงนับเป็นการช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

ง. การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค เป็นการช่วยส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของติมอร์ฯ ในระยะยาว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงและความมั่งคั่งในภูมิภาค

จ. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในระดับประชาชน ช่วยกระชับความสัมพันธ์ในระดับประชาชนของทั้งสองประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานในขั้นต่อไปประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กล่าวข้างต้น จึงได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

3.1.1 ยกกระดับความสำคัญของโครงการต่อยอดดลิกิชาฯ โดยบรรจุไว้ในแผนความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศกับติมอร์-เลสเต ในรูปแบบโครงการที่มีโครงสร้างชัดเจน (Project-Based) เพื่อสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างกระบวนการวางแผนและติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน

3.1.2 กำหนดเป้าหมายการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการภายในปี พ.ศ. 2569 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตามบริบทท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3.1.3 กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของเจ้าหน้าที่การทูตที่มีความประสงค์จะสมัครปฏิบัติหน้าที่ที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี โดยให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องมีความรู้ ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดการสานต่อและพัฒนาโครงการและความร่วมมือที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 พัฒนาและนำเสนอหลักสูตรการศึกษาเสริมหรือการฝึกอบรมสำหรับเยาวชนในติมอร์-เลสเต ที่เน้นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยให้เข้ากับบริบทท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

3.1.5 เสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรระหว่างประเทศในรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีเพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการที่เน้นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในติมอร์-เลสเต และพิจารณาขยายขอบเขตความร่วมมือไปยังด้านอื่น ๆ เช่น การแก้ไขภาวะทุพโภชนาการในเด็กนักเรียน การส่งเสริมการเข้าถึงตลาดสำหรับผลผลิตของชุมชน และการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

3.2.1 กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมเอเชียตะวันออก หรือกับสถานเอกอัครราชทูตติมอร์ฯ ประจำประเทศไทย เพื่อทาบตามกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือของติมอร์ฯ ให้ยกระดับโครงการต่อยอดดลิกิชาฯ ให้เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลติมอร์ฯ

3.2.2 กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ และสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี เชิญผู้แทนภาครัฐที่เป็น key representative จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของติมอร์ฯ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน

ตัวแทนชุมชนในพื้นที่โครงการต่อยอดฯ หรือพื้นที่เป้าหมายอื่น ๆ เดินทางร่วมกันไปศึกษาดูงานในประเทศไทยด้านการพัฒนาชุมชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ร่วมกับครูใหญ่และคณะครูโรงเรียน Ediri พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดลิกซา เชิญหัวหน้าหมู่บ้าน Vatubau ให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมบริหารโครงการ จัดทำหนังสือสัญญาประชาคมที่กำหนดพันธกรณีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสำหรับการขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้โครงการ เช่น การดูแลแปลงผักและปศุสัตว์ การพัฒนาโรงเรียน Ediri ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในอนาคต เป็นต้น

3.2.4 กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กรมเอเชียตะวันออก ร่วมกับกรมการพัฒนาชุมชน หรือมูลนิธิชัยพัฒนา หรือมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง พิจารณาจัดการสัมมนาออนไลน์หรือ Webinar ระหว่างชุมชนในพื้นที่โครงการต่อยอดลิกซาฯ กับชุมชนหรือหมู่บ้านตัวอย่างในประเทศเพื่อนบ้านของไทย ที่ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีและสร้างเครือข่ายในอาเซียน

3.2.5 สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี ดำเนินโครงการทีมประเทศไทยหรือใช้งบประมาณภารกิจเร่งด่วน เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มยุวชนเกษตร กลุ่มศิษย์เก่าไทย-ติมอร์ฯ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกขับเคลื่อนและติดตามวัดผลความสำเร็จของโครงการ โดยร่วมมือกับองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร อาสาสมัคร กลุ่มศิษย์เก่าฯ ที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ อยู่แล้ว รวมทั้งเทศบาลท้องถิ่น

3.2.6 กระทรวงการต่างประเทศร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือติมอร์ฯ กระทรวงศึกษาธิการติมอร์ฯ กระทรวงการอุดมศึกษาติมอร์ฯ มหาวิทยาลัยแห่งชาติติมอร์ฯ จัดทำหลักสูตรการศึกษาเสริมหรือหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับเยาวชนติมอร์ฯ เรื่องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

3.2.7 กระทรวงการต่างประเทศหาพันธมิตรหน่วยงาน/องค์กรที่เป็น donor งานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่มีความสนใจจะดำเนินโครงการความร่วมมือไตรภาคีในติมอร์ฯ กับประเทศไทย เช่น UNICEF UNFPA JICA GIZ ให้พิจารณาต่อยอดในพื้นที่ดำเนินโครงการ โดยอาจขยายสาขาความร่วมมือให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น อาทิ สาธารณสุข วิชาหกิจชุมชน สหกรณ์

บรรณานุกรม

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://tica-thaigov.mfa.go.th/> [สิงหาคม 2567].

กรมที่ดิน. องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.dol.go.th/>

[สิงหาคม 2567].

สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. รู้จักเศรษฐกิจพอเพียง.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.sufficiencyeconomy.com/> [สิงหาคม 2567].

การสัมภาษณ์

กรรณิสา สฤกษ์ศิริ. ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. สัมภาษณ์.

5 สิงหาคม 2567.

จันทิมา โจนส์. ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิเทศสัมพันธ์ กรมการพัฒนาชุมชน. สัมภาษณ์. 5 สิงหาคม

2567.

Vieira de Araújo, José. Secretary of State for Livestock of Timor-Leste. Interview.

13 August 2024.

ภาคผนวก

ภาพที่ 1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้หลักการ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

ภาพที่ 2 SDG 17: Global Partnership for Sustainable Development

Sufficiency Economy and Business Promotion in the Agricultural Sector Project (Timorese-Thai-German Trilateral Cooperation)

ภาพที่ 3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แปลเป็นภาษาเตตุม

SUMARIO SEP NIAN

FILOZOFIA EKONOMIA SUFISIENSA

SEP hanesan matadalan ba moris iha prosesu foti desijaun no resolve problema moris nian, no/ou foti aksaun iha situasaun difisil maibe konsidera nafatin estabilidade, balansu no sustentabilidade.

SAIDA

3+2

PRINSIPIO

- HO NATO'ON** - Konsidera sufisiensia hanesan base moris nian, e.x. labele ka'an ten liu.
- HO RAJAUN** - Konsidera faktore, kausa no konsekuensia hotu hodi foti aksaun ho kuidado.
- HO RESILIENTE** - Preparado atu adapta mudansa no mitigasaun hodi redus risiko sira.
- USA KONHESIMENTO** - Foti asaun baseia ba konhesimento ho asumsaun ne'ebe lolos.
- USA VERTUDE** - Foti asaun ho moralidade a'as, vertude no integridade.

TAMBASA

MORIS ADEKUADO
Ba uma kain atu depende ba nia a'an rasik, bele halo produusaun rasik ba nia nesadsidade basiko no fa'an hodi hetan rendimento bainhira resin.

MANTEIN HO KULTURA APRENDE, FAHE NO AJUDA MALU
Ba komunidadade ne'ebe forte bazei ba nia valores lokal sira, tane a'as kultura, kompri regras, proteze no dezenvolve valores diak sira.

DEZENVOLVIMENTO SUSTENTAVEL
Ba seitor hotu-hotu, hodi halo balansu entre ekonomia, ambiente, sosial no dezenvolvimento kultural.

OINSA

23

INTERVENSAUN

- Halo estudo no dezenvolve plano sira.
- Mantein regras, atu kompri direito no deveres sira.
- Dezenvolve role model ba pratika diak sira.
- Forma sentro aprendizajem sira hodi fahe matenek no esperiensa diak sira.
- Koopera hodi forma grupo ida fote liu.
- Hasae valor ba produto lokal sira.
- Forama negosio komunitario.
- Forma fundus baziko no seguransa sosial.
- Koopera ho parseiro hodi dezenvolve liutan.
- Halo evaluausaun ba resultado no continua hadiak.

APRENDE LIU TAN SEP
sentro aprendizajem MAP nian no iha suku piloto (Hera, Metinaro, Ulmera no Lihu)

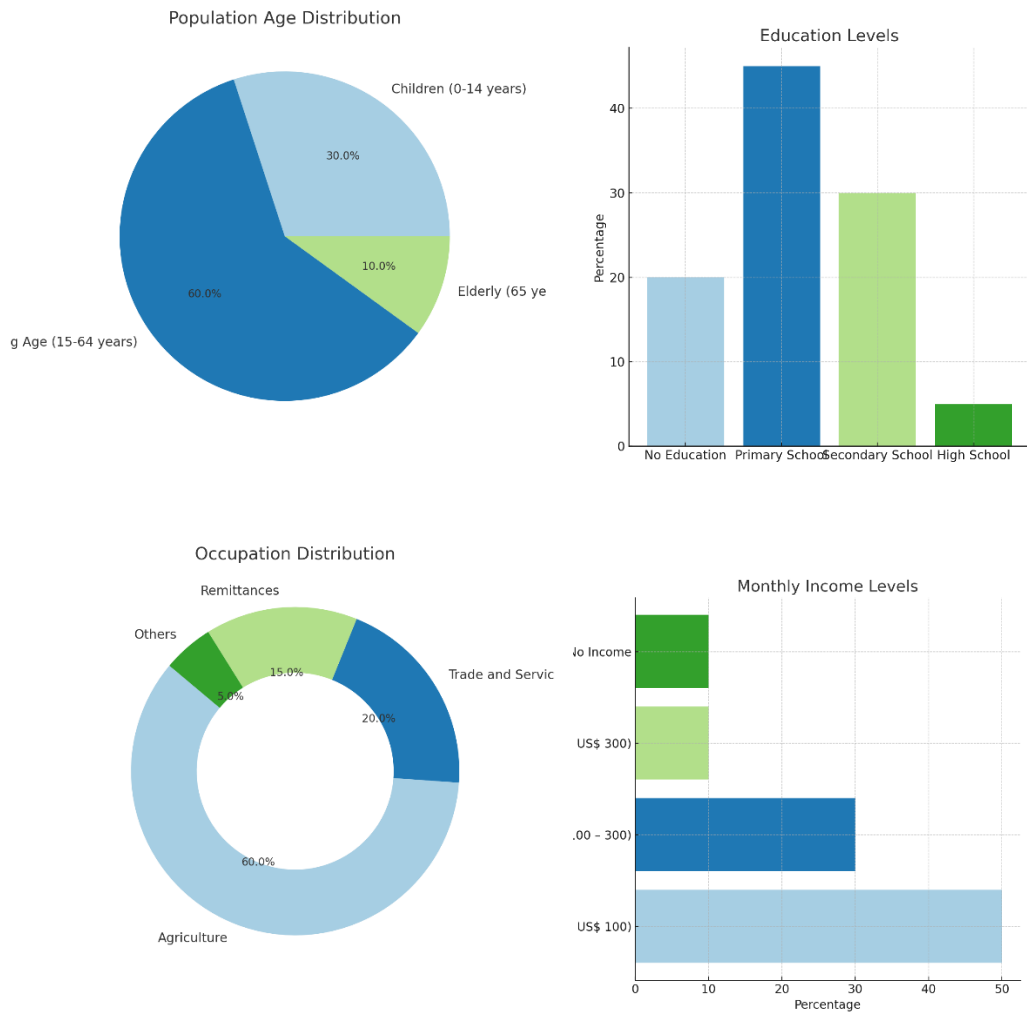

Suficiency Economy and Business Promotion in the Agricultural Sector Project
(Timor-Leste-German-Tri-lateral Cooperation)

Timor-Leste-Thailand-German Tri-lateral Cooperation

ภาพที่ 3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แปลเป็นภาษาเตตุม (ต่อ)

แผนภูมิที่ 1 ภูมิสังคมของพื้นที่ดำเนินโครงการต่อยอดการศึกษา ณ หมู่บ้าน Vatubau จังหวัดลิกิซา

ภาพที่ 4 ความช่วยเหลือบูรณะซ่อมแซมระบบน้ำบาดาลให้แก่โครงการต่อยอดติศึกษา

ภาพที่ 5 กิจกรรมการปลูกผักของโรงเรียนหลังจากระบบน้ำบาดาลกลับมาเป็นปกติ

ภาพที่ 6 การจัด workshop เรื่องการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของไทย

ภาพที่ 7 สนับสนุนการสร้างเล้าเปิดและการเลี้ยงเปิดพันธุ์พื้นเมือง

ภาพที่ 8 ทีมงานผู้สนับสนุนการสร้างเล้าเปิดและอบรมการเลี้ยงเปิด

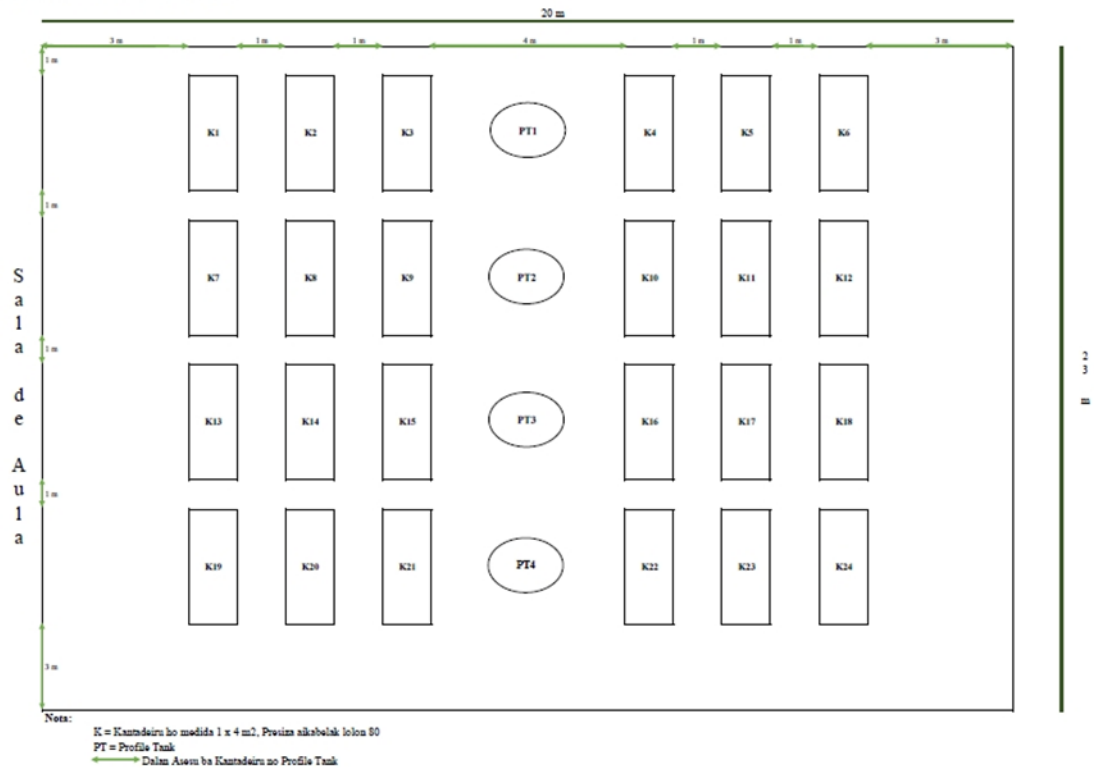
- Model of Vegetables Plot at Ediri School, Maubara.

- 24 Plots
- 30 meters High
- Space 60 centimetre
- Area Dimensions for each plot: 1 meter width and 4 metre length

ภาพที่ 9 การออกแบบบล็อกดินสำหรับปลูกผักที่จะดำเนินการในเดือนกันยายน 2567

Layout of Raised Bed Garden in EBF Primary Ediri

ภาพที่ 10 การจัดวาง layout ของบล็อกรดดินในพื้นที่แปลงเกษตรโรงเรียน Ediri

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสกลวัฒน์ ทองเจริญ
ประวัติการศึกษา	– บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ – M.A. in Management มหาวิทยาลัย Webster สหราชอาณาจักร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2546	เจ้าหน้าที่การทูต 4 กรมการกงสุล
พ.ศ. 2548-2549	เลขานุการโท สถานกงสุลใหญ่ ณ กรุงอันตานานานาริโว
พ.ศ. 2550-2552	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก
พ.ศ. 2553	เจ้าหน้าที่การทูต 6 สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาฯ
พ.ศ. 2554	เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมองค์การระหว่างประเทศ
พ.ศ. 2555-2556	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี
พ.ศ. 2557	เจ้าหน้าที่การทูต 6 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
พ.ศ. 2558	หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว จังหวัดยะลา
พ.ศ. 2559-2562	ที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอัสตานา
พ.ศ. 2563	เจ้าหน้าที่การทูต 7 กรมยุโรป
พ.ศ. 2564-2567	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงดิลี
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่การทูตชำนาญการพิเศษ กรมพิธีการทูต